

Zagorsk – središte Ruske Pravoslavne crkve Četvrtak, 5. kolovoza 2010.

Jutros je dima nešto manje. Je li to zbog promjene smjera vjetra ili stoga što je jučer Putin obišao požarišta (a kasnijih dana čak i gasio iz hidroaviona) i bio jako ljut zbog neučinkovitosti. Tražio je akciju i izvršenje dogovorenih mjera. Ono što se jučer sa 16. kata našeg hotela nije vidjelo danas se jasno vidi. Vidi se u daljini panorama velegrada, u blizini veliki vrtuljak (poput onog u Beču ili Londonu), spomenik osvajanju svemira u obliku rakete izrađene od titana, vide se i okolni parkovi – gotovo šume. Ispred hotela je veliki spomenik De Gaulle-u, kao znak zahvale Sovjeta suborcima u ratu, ali i miru. Francuzi, naime, nisu bojkotirali OI, poput drugih velikih zemalja, radi ruskog upada u Afganistan, godinu dana ranije.

Udobnim, i napokon dobro rashlađenim autobusom, krenuli smo Prospektom mira prema sjeveru u 80 km udaljeni Zagorsk. Sat vožnje, jer pri izlazu iz grada ujutro nema gužve, i evo nas u tom malom slikovitom gradu. Putem vidimo šume breza, a uz mala jezera brojne drvene kuće, tzv. daće. To su kućice za odmor. Nekada su sve bile jednake, male, drvene, prizemne. Danas su mnoge od njih u vrlo lošem stanju. Očito njihovi vlasnici nemaju dovoljno novca za održavanje. Putem se reklamira mogućnost kupovine novo izgrađenih daća, za 3,8 milijuna rubalja (100.000 eura). To je zapravo jeftino za ruske prilike, jer u Moskvi kvadratni metar novog stana košta 5.000 dolara, a starog upola manje. S prosječnom zaradom od 1.000 dolara u Moskvi, „obični“ Rus to si ne može priuštiti. Stoga žive u iznajmljenim stanovima, kao i ljudi na zapadu, ako nisu imali sreću svojevremeno dobiti od države besplatan stan koji su ranije koristili (gle, a mi smo takve iste stanove morali od naše države otkupiti).

Stižemo u Zagorsk, Već iz daljine se vide pozlaćene kupole i tornjevi brojnih crkvi u samom središtu grada. Ovdje se u središtu grada nalazi crkveni kompleks opasan zidinama, umjesto utvrđenog dvorca. To je središte ruskog partijarha, premda on živi u Moskvi. Ulazimo kroz jedan od ulaza uz plaćanje korištenja foto aparata (za 100 rubalja dobije se i CD sa snimljenim crkvenim pjesmama). Kompleks se sastoji od 11 crkava, a uz lokalnog vodiča obilazimo tri najvažnije. Sjedište je izgrađeno na mjestu gdje je potkraj 10. st. svećenik Sergej živio kao pustinjač, kontemplirajući i čineći čuda na pomoć ljudima koji su mu se obraćali. Izgradio je drvenu crkvicu koja je nakon njegove smrti zamijenjena kamenom. I danas se u toj crkvi sv. Trojstva nalaze ostaci sveca, zaštitnika Rusije. U dugom redu ulaze vjernici križajući se i klanjajući, za naše poimanje malo preneglašeno. Neki padaju ničice ljubeći pod crkve. Primiču se drvenom ostakljenom sarkofagu, ljubeći ga. Dolazim i ja na red, čineći kao i ostali. Uočavam da je tijelo sveca prekriveno nekom crnom navlakom, tako da ga se ne vidi. I bolje je tako jer tko bi mogao ljubiti ostatke mumificiranog tijela. Ovdje se misa služi bez prekida. Uz uzglavlje sveca stoji svećenik i moli pjevajući. Pjesmom ga prati časna sestra sjedeći na klupi uz zid crkve. Klupa za vjernike nema. Svi vjernici mole stojeći. Pri prolasku kraj svećenika daju mu ceduljicu na kojoj je neka molba ili zavjet svecu.

Odlazimo u drugu crkvu. I u njoj je u tijeku misa. Ovdje je služi nekoliko svećenika. Oni u crnim mantijama i čvrstim kožnim remenom o pojasu (monasi) obavljaju za vrijeme mise neke tehničke poslove. Pale svijeće, odnose svijećnjake, pridržavaju maramu pod glavom vjernika koji prima „tijelo Kristovo“ (svi s istom žlicom), otvaraju vrata ikonostasa i sl. A svečano, u plavo, obučeni svećenici služe pjevanu misu. Sve je

prožeto dubokom pobožnošću i poniznošću (osobito vjernika). S desne strane, uz zid crkve, nalazi se ostakljen drveni kovčeg u kojem je prvotno bio ukopan sv. Sergej. Kovčeg je skroman, obložen bakrom. Kada je ranije drveni kovčeg bio dostupan dodiru vjernika mnogi su otkidali komadiće i odnosili kao relikviju. S desne strane, od ulaza u crkvu, nalazi se stol na kojem monah toči čaj u male šalice, a vjernici ga piju. S lijeve strane na sličnom stolu nalaze se košare pune malih okruglih komadića pečenog tijesta. Misa traje i po tri sata. Stoga vjernici u crkvi za vrijeme službe božje krijepe tijelo. Probao sam kruh. Ukusan je, premda sam ga jedna sažvakao.

U središtu kompleksa nalazi se nadsvođeni izvor vode. Iz križa na obje strane teče tanak mlaz vrlo hladne, pitke vode. Legenda kaže da je slijepi monah, umivši se tom vodom, progledao. Otada vjernici odnose ovu vodu sa sobom. Neki se umiju a neki krijepe žed, koja je na ovoj vrućini za sunčanog dana prilična. Treba strpljivo čekati na red jer neke žene toče vodu u velike karnistere. U kompleksu se nalaze i trgovine s običnim jeftinim jelima za hodočasnike. Kao okrjepu nude rashlađeni kvas izrađen po originalnoj manastirskoj recepturi. Ukusan je. U hladu drveta djevojka prodaje kvas točeći ga iz male cisterne na kotačima. Žedni i zainteresirani stoje u redu.

U podne brojni monasi (a u kompleksu ih ima oko 300) odlaze na ručak. Svećenici koji su došli obići svetište sa svojim obiteljima dolaze pred jadnu manju građevinu i tamo dobivaju jelo za ponijeti. Gledam mladog svećenika u dugoj crnoj halji, kako pristiže sa trudnom suprugom i dvije manje djevojčice. Jednu gura u dječjim kolicima. Neobično mi je vidjeti svećenika kako u naručje podiže svoje dijete. Javlja se nekome i ubrzo izlazi s većom najlon vrećicom punom hrane. Odlaze s tim nekamo na objed (vjerojatno na neku usputnu klupu u hladu drveta).

Pri povratku u Mosku vidljivost je bolja. Stoga u popodnevним satima odlazimo podzemnom željeznicom do središta i poznate pješačke zone Starog Arbata. Tamo su broje trgovine sa suvenirima (najčešće babuške), a na cesti slikari izlažu svoje radove. Za nešto rubalja možete ubrzo imati svoj dobar portret.

prof.dr.sc. Darko Ropac